

V I S S Z H A N G

Ferenczy Valér írja apiáról, Ferenczy Károlyról (Magyar Nemzet, nov. 13): A mai művészet divatjai, mérhetetlenül szerteágazó, sokban mondvacsinált irányai, „izmusai“ közepette egy momentumról könnyen megfélekedzik a ma embere. Ferenczy Károly pályája folyamán a marudi közönség s a hivatalos művészi fórumok szemében a legszélsőségesebb művész-forradalmárként volt elkönyvelve igen sokáig. És ez a felfogás akkor némileg érthető is volt, hisz az ő művészete igen erősen újszerű volt. Ha röviden pár szóba kell foglalni azt, amit tulajdonképp csak részletes magyarázat tehet világossá: Ferenczy Károly a művészetben akkoriban, a századforduló táján, a nagy többségnél vitathatátlanul kegyben álló akadémiizmus és kiccses zsánerfestészet meg nem alkuvó ellenzékét képviselte, ami akkor még igen hálátlan szerep volt. Művészi hitvallása a naturalizmus; ez a szó azonban, ne feledjük, igen tág értelmezhetőségű s főleg azt kell hangsúlyozni, hogy Ferenczy minden naturalista hitvallása mellett esztéta volt; a szépség — noha nem annak konvencionális értelmezésében — soha nem szünt meg művészetében sarkalatosan fontos szerepet játszani.

*

A Délmagyarország írja Hóman Bálint miniszternek a Horthy-egyetem megnyitóján tartott beszédéről beszámolva: A kultuszminiszter a tudomány célját ismertette és fejtegette a tudomány nemzetköziségét s egyben nemzetfelettségét, hangsúlyozva, hogy a tudomány nemzetfeletti jellege korántsem jelenti a nemzeti élettől való függetlenségét, avagy éppen nemzettelenségét. Majd beszélt az egyetemi tanár hármias hivatásáról és háromirányú felelősségéről, amely hármias terhet is jelent számára, de ha valamelyikről megfélekedznék, nem volna méltó többé magas tiszttségére. Réért arra, hogy az egyetemi tanárok közül hányan tértek vissza a kolozsvári egyetem székhelyére s hányan gyökereztek meg itt, abban a városban, amely otthont nyújtott a száműzött egyetemnek.

*

A kormányzó megnyitó-beszédéből idézzük a következő történelmi igéket: „Hiszem és remélem, hogy a szegedi egyetem tudós tanárai nemes lekésedéssel fognak versenyre kelni a többi magyar egyetem tanáraival és hűek maradnak a szegedi gondolathoz, amely a város falai között két évtizeddel ezelőtt indult ki és ma aktuálisabb, mint valaha. Mi voltunk az előfutárai annak az irányzatnak, amely a nemzeti eszme erősebb kimunkálásával, a nemzeti, a faji szolidaritás tökéletesebb kiépítésével s a szociális gondolat elmélyítésével ma már nemcsak nálunk, hanem lassanként egész Európában minden nemzet sajátos gondolatköréhez képest érvényesül. A szegedi gondolat útján akarunk tovább haladni, nem idegen úton, hanem a mi magunk sajátos útján“.

*

Az új egyetem első rektorának első, kötelessége — mondotta Szentgyörgyi Albert —, hogy mélyen hajtsa meg az egyetem zászlaját főméltóságod előtt. Erre a zászlóra színeinkül főméltóságod cimerének

színeit, a kéket és a pirosat választottuk, hogy ezek a színek nagy patrónusunk himzett nevével együtt késő századok után is eszményképpül idézzék fiatalságunk elé annak a férfúnak képét, aki Szegedről elindulva bátorságával, bölcsességével, önfeláldozásával, a szellemi és erkölcsi javak tiszteletével, emberi megértéssel, lángoló hazaszeretetével ezt az országot elesettségéből felemelte és megcsonkítottságában kiegészítette. Magyarország akkor lesz nagy, ha itt minden ember azon igyekszik, hogy a maga körében, legyen az a kör bármely kicsiny, oly munkás, vagy vezető legyen, amilyen munkása, atyja és vezére, Horthy Miklós az ő népének.

*

Glattfelder Gyula püspök mondotta a szegedi egyetem megnyitása-kor tartott istentiszteleten: „Tanárok és tanítványok, mielőtt az egyetemi küszöbét átlépnék, az Úr oltára köré gyűltek ihletet nyerni a világ örök tanítójától s megtudni a titkot, mint lesz a tudományos munkából élet és áldás. Az Üdvözítő Krisztus mesteri tanítása pedig egy rövid szó tudósok és tömegek okulására egyaránt: Veritas liberabit vos, az igazság szabaddá fog tenni titeket. Ha törpeség és tudatlanság rabsága fölé emelkedni kívántok, az igazság szolgálatát válasszátok vezércsillagul”.

*

Teleki Pál gróf miniszterelnök parlamenti beszédéből: Egy egyetem nem azáltal teljes, ha megvan minden fakultása. Mert ha minden fakultása gyenge és nem egészen tökéletes, az egyetem csak laikus szempontból teljes, de nem a tudomány szempontjából. Számítalan egyetem van a világon, amely kiválóbb, mint sok más, pedig egy bizonyos tudománykört szolgált vagy szolgál különösképen: természettudományokat, vagy humaniorákat, orvostudományt vagy más valamilyent. A philadelphiai John Hopkins-egyetem többi karát például úgy tekintik Amerikában, mint akármelyik más kisebb egyetemét, de orvosi kara a legjobb az Egyesült Államokban, annyira, hogy ha a John Hopkins-egyetemről beszélnek, akkor orvosi egyetemre gondolnak. Németországban a göttingai egyetem például mindig a humaniorák egyeteme volt s vannak még más egyetemek, amelyek az orvostudomány, vagy a természettudományok egyetemei. Ez a munkamegosztás minden országban, ahol sok az egyetem s ez a munkamegosztás sokszor természetesen alakul ki.

*

Pethő Sándor mondotta a Rotary-Club diszvacsoráján: „A nemzet úgy érezte, hogy politikusaiban esetleg újból csalódhatik, katonáiban soha. Ugy érezte, hogy jobban bízhatik katonáinak jó ösztönében és idegeiben, mint hivatalos politikusaiknak pártszenvélyektől gyakran megrontott intellektuális erőiben. És ha már erre az útra határozta el magát, vajjon találhatott volna-e népszerűbb, férfiasabb, ideálisabb jelenséget a maga álmainak és aspirációinak képviseletére, mint a kék tengerek hőseit...”

*

Gerevich Tibor nyilatkozata az egyházművészetről: „Az évtizedek előtti, torz ábrázolásokat mutató kilengésekre szükség volt, hogy az akadémizmus merev falú várát fölrobbantsák. Ezek a detonációk porhanyí-

tották meg a talajt és készítették elő a termőföldet a mai egyházművészet kivirágzásának. Most a kilengések kora lejárt, a csúnyának destruktív kultusza elavult, új szépségideál alakult ki, ami más, mint a régmúlt ideáljai, de ismét szép és eszményi."

Báró Kemény János az erdélyi magyar színészet huszonkétéves hősoráról: „Joggal mondhatjuk, hogy a magyarságnak a kisebbségi sorsban jobb, igazabb és egyetemesebb magyarság volt a célja s erre kell törekednünk most a szabadságban is. Ezért akadtak Magyarországnak barátai, ez tartotta meg és tette méltóvá a nyugati műveltség és a kereszténység védelmezésére."

„Az egész ember fogalma azt jelenti a mi viszonylatunkban — mondta Glattfelder Gyula püspök egy szegedi gyűlésen —, hogy magyarság, emberség, kereszténység. A magyarság jelenti a korszerű, de nem elvakult nemzeti érzést, a céltudatos, de nem gyűlölködő magyarságot, jelenti a nemzeti értékek megbecsülését, de ez a megbecsülés nem vetheti alá magát a faj- és vérmítosz új követelményeinek. Az emberség fogalma az emberi értékek megbecsülését jelenti és a testvéri együttérzésnek azt a fokát, amely megadja a békés, közös munka lehetőségét. A magyarságot és emberséget szerencsésen összekötő kereszténység pedig jelenti az erényeknek azt az összességét, amely az isteni akarat szerint életet biztosítja az embernek. Nem új eszmék után kell tehát nekünk magyaroknak kutatni s azokban keresni a jövő képét, hanem követnünk kell a szentistváni gondolat nagyszerűségét."